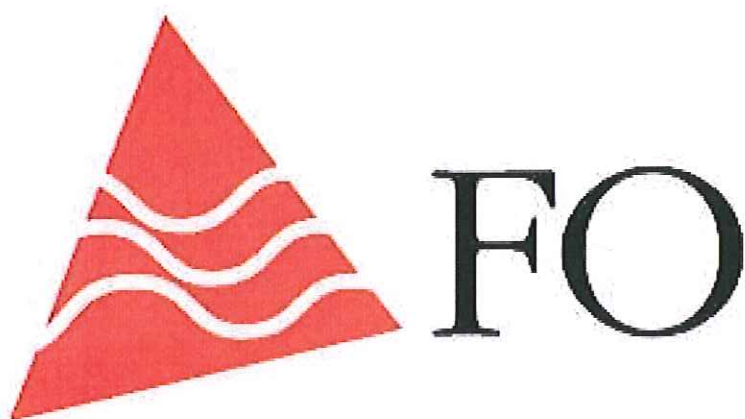

**Til
Justiskomiteen
Stortinget**

Fellesorganisasjonen (FO)

Høringsmøte 2010

Kommentarer til St.prp.nr. 1 S (2010-2011)

Fra det kongelige justis- og politidepartement

HØRINGSMØTE I JUSTISKOMITEEN 18.10.2010.
PROP. 1 S FRA JUSTISDEPARTEMENTET.
KOMMENTARER FRA FELLESORGANISASJONEN (FO)

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer 25 000 barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere. Disse yrkesgruppene er ansatt i ulike type stillinger innen kriminalomsorgen, som sosialkonsulenter og veiledere i fengsel, som sosialkonsulenter og miljøterapeuter i forvaringsavdelinger, i overgangsboliger, men først og fremst som ledere og saks-/klientbehandlere i friomsorgen.

FO leser mange gode intensjoner i proposisjonen, men vi mener at forslagene til tiltak og satsninger gir en sprikende kriminalpolitikk som ikke helt henger sammen.

Vi har i dag mye kunnskap om fengsel og straffegjennomføring. Massevis av undersøkelser og internasjonale data viser at fengsel ikke fungerer rehabiliterende, annet enn i unntakstilfelle. Fengsel bidrar ikke til å uskadeliggjøre de innsatte; det begås til dels alvorlig kriminalitet bak murene. Fengsel fungerer heller ikke allmenpreventivt (avskrekkende) på de personene som typisk får fengselsstraff. Det finnes også gode data som viser at fengselsstraff ikke tilfredsstiller rettferdighetsfølelsen hos offer eller pårørende. Nyere data viser kun marginale endringer i dette bildet.

Fengsel er og blir en total institusjon, der lidelser som følge av selve frihetsberøvelsen preger de innsatte; tap av sosial kontakt og emosjonelle relasjoner med familie og venner, tap av autonomi, ensomhet og moralsk avvisning. I tillegg kommer lidelser og krenkelser forårsaket av fengselets behov for «ro, orden og sikkerhet», eksempelvis innlåsning, overvåkning, disiplinærreaksjoner og inngripende kontrollrutiner. Fengsling er blant de mest stressende og traumatiske opplevelser et menneske kan oppleve. Enkelte forskere har rangert fengselsopphold som en sterkere stressfaktor enn alvorlig sykdom og dødsfall i nær familie (bl.a. Holmes & Rahe, 1967). Det har også blitt fremhevet at selvmord er den hyppigste dødsårsaken i fengsel (Benjaminsen & Erichsen, 2002).

Dette tilsier at de sentrale problemstillingene må angripes på et overordnet og strukturelt nivå. Regjeringen har ansatser til det, men følger det ikke opp i noen grad som monner. I St.meld 37 (2008) går de inn for en satsning på alternative straffegjennomføringsformer i stedet for fengsel. 10 millioner kroner til å utvide ordningen med elektronisk hjemmesoning, som foreslås i denne proposisjonen, er smått i denne sammenhengen.

FOs foreslår:

- **Det legges opp til en langsiktig satsning på å utrede og utprøve en lang rekke mulige alternativer til fengsel. Disse tiltakene må være reelle alternativ for svært mange av de som i dag settes i fengsel. Vår velferdsstat har råd til det. Vår menneskelighet trenger det. Og det vil lønne seg.**

Domfelte med rusproblemer

Som komiteen vil være kjent med har 60 % av de innsatte i norske fengsler definerte rusproblemer i tillegg til en rekke andre helse- og sosiale problemer. § 12 i straffegjennomføringsloven hjemler at innsatte kan overføres til soning i

behandlingsinstitusjon. Økt bruk av § 12 er et politisk mål som FO støtter. FOs medlemmer har imidlertid erfaring for at dette i svært mange tilfeller er vanskelig gjennomførbart pga grundige søknadsprosedyrer og lang ventetid på behandling (eksempelvis 4 – 52 uker i Helse-Nord) sett opp mot at nær ¾ av alle ubetingede fengselsdommer er på 3 måneder eller mindre (2008).

Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har samarbeidet om å etablere rusmestringsenheter i 11 fengsler. I proposisjonen foreslås fem millioner til to nye rusmestringsenheter i Tromsø og Skien. FO er kjent med at det på en erfaringskonferanse fra rusmestringsenhetene som ble holdt i Kristiansand i september kom fram at rusmestringsenhetene sliter med å fylle plassene. Det finnes 2 rusmestringsenheter for kvinner i dag; Stifinneren på Bredtvedt med 10 plasser og Ravneberget fengsel med 7 plasser. I gjennomsnitt har begge disse enhetene fylt opp 3 plasser. Lignende tall ble presentert fra rusmestringsenheter for menn.

FO oppfordrer komiteen til å:

- **arbeide for et mål om alternative straffereaksjoner (ikke ubetinget fengselsstraff) for de som i dag har definerte rusproblemer og ilegges mindre enn 3 måneders fengsel**
- **be om at rusmestringsenhetene evalueres før antallet utvides ytterligere**

Bemanning og kompetanse

Når det i proposisjonen snakkes om kunnskapsbasert kriminalomsorg og tilgang på fagutdannet personell snakkes det kun om fengselsbetjenter og utdanning ved KRUS. Friomsorgen og kompetansebehovet der nevnes ikke spesifikt. Det meldes at det skal foretas en bemanningsanalyse, som bl.a. skal ta for seg nåværende og framtidig kompetansebehov og kompetansesammensetning i kriminalomsorgen med gjennomgang av disse forholdene sett i sammenheng med utdanningskapasiteten ved KRUS. FO mener at oppgavene i kriminalomsorgen er av en slik art at det fortsatt trengs ulik kompetanse for å imøtekomme og ivareta ulike sider ved kriminalomsorgens mål.

Sosialfaglig kompetanse på bachelornivå er viktig både i fengsel og friomsorg. De fleste domfelte har store utfordringer i livet sitt og trenger tett oppfølging under straffegjennomføringen og som forberedelse til løslatelse. Sosialfaglig arbeid i kriminalomsorgen er innrettet mot å bistå den domfelte til å styrke sin kontakt med familie, venner eller utvikle nye nettverk, være en koordinator ifht hjelpetjenester utenfor kriminalomsorgen og legge til rette for opplæring, arbeidstrening og rehabilitering, samt bistå med inntektssikring gjennom NAV. Det innebærer også å legge til rette for at den enkelte domfelte får ta i bruk sine ressurser og gjøre seg nytte av hjelpen.

Samfunnsarbeid er en tilnærming i sosialt arbeid. Særlig når barn og mennesker med psykisk utviklingshemming har begått alvorlige forbrytelser og når det er utøvet vold mot barn, er det behov for å arbeide sosialfaglig i nærområdet for å styrke nærmiljøet til å håndtere den vanskelige situasjonen. Lokalmiljøet kan være i sjokk, og kan ha behov for å arbeide med sin sorg, redsel og sinne. Samfunnsarbeid innebærer å utforme og sette i verk kollektive

endringsprosesser og tiltak i samarbeid og samspill med dem det gjelder, styresmakter, næringsliv og frivillig sektor.

FO oppfordrer komiteen til å diskutere kompetanse- og bemanningsspørsmål i kriminalomsorgen. FO mener det er behov for en flerårig plan for styrking av sosialfaglige stillinger i kriminalomsorgen.

Annet

FO vil gi ros til regjeringen for å opprette 25 løslatelseskoordinatorer for å styrke arbeidet for å lette overgangen fra fengsel til frihet for de domfelte. Dette ser vi som en anerkjennelse av det sosialfaglige arbeidet og sosialkonsulentenes funksjon i fengsel.

FO støtter også arbeidet for å styrke domfeltes nettverk etter soning. De frivillige organisasjonene er her et godt supplement til innsatsen som det offentlige må være ansvarlig for.

FO går imot et prinsipp om egne fengselsavdelinger for utlendinger. I proposisjonen framgår ingen begrunnelse for at en slik segregering skal vurderes. Det framgår heller ikke hvilke utlendinger det er snakk om, eller at det er foretatt noen analyse av hva det vil føre til.

Oslo, 18.10.2010

Randi Reese
Forbundsleder